“พิธีเปิด” ความล้มเหลว

ปรีดา คิริชัยวัฒนานันท์
www.sirichaiwatt.com

ทุกวันนี้ ๆ โครงการทำไมต้องมีพิธีเปิด? มันสำคัญหรือจำเป็นไหมที่ต้องมีคนมีตำแหน่ง หรือมีชื่อเสียงมาเปิดงาน? เพราะหลายครั้งคนสำคัญที่สุดอย่างประธานในพิธีก็ไม่เคยต้องมีหน้าที่รับผิดชอบอะไร เมื่อโครงการนั้นล้มเหลว...

เรื่องราวชวนคิดวันนี้ เป็นข้อสังเกตหรือความสงสัยส่วนตัว เกี่ยวกับค่านิยมบางอย่างของสังคม ที่อาจดู “ไม่เข้าท่า” ซึ่งในท้ายที่สุด ข้อคิดดี ๆ ก็อาจจะอยู่ตรงที่ ได้เอามาสะกิดแง่คิดการกระทำของเราเอง

พิธีเปิด ที่ไม่มีพิธีปิด

พิธีเปิดในหลายงาน น่าจะทำเพื่อประโยชน์ในแง่การโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการรับรู้ รับทราบ ว่ากิจกรรมนี้ สิ่งนี้เกิดขึ้นแล้ว เช่น งานนิทรรศการ หรือมหกรรมต่าง ๆ ยิ่งถ้าเป็นพิธีเปิดของภาคเอกชน มักทำเพื่อผลทางการตลาดอยู่บนงบประชาสัมพันธ์ สร้างความน่าเชื่อถือให้องค์กร

ทว่าหลายพิธีเปิดช่างหดหู่ หลายโครงการ ที่เน้นเพียง “พิธี” ให้มีคนสำคัญมาร่วม เช่น พิธีเปิดการปลูกป่า ที่เมื่อวันเวลาผ่านไป ต้นไม้เหล่านั้นกลับไม่ได้รับการดูแล และตายไป ถึงแม้ต้นไม้ไม่ตาย แต่มันก็ไม่ได้กลายเป็นป่าดังชื่อโครงการ รวมทั้งในพิธีเปิดสถานที่ต่าง ๆ บางแห่งเมื่อเวลาผ่านไปก็กลายเป็นสิ่งปลูกสร้างรกร้างดูน่ากลัว

งบพิธีเปิดเหล่านี้ คงมีประโยชน์หากเปลี่ยนเป็นงบจ้างคนดูแล บุคคลสำคัญที่ควรเชิญมา และให้เกียรติ ควรเป็นอาสาหรือคนที่มีหน้าที่ต้องดูแลสถานที่ ดูแลต้นไม้เหล่านี้ให้รอดปลอดภัย เพราะถือว่าเขา **“สำคัญ”** ต่อต้นไม้เหล่านี้จริง ๆ ยิ่งเทียบกับใครสักคนที่อ้างว่าสำคัญ หากแค่มาฉีกถุงลงดินรดน้ำวันเดียวนั้นต้นทุนมันสูงเกินไป แม้มาช่วยกันปลูกเยอะ ๆ มันก็ดี แต่ก็ไม่จำเป็นต้องถึงกับมีพิธีก็ได้กระมัง

(เล่าสู่, ตรงนี้อ่านข้ามได้)
ครั้งหนึ่งผมไปบรรยายเกี่ยวกับการตลาดให้กับกลุ่มธุรกิจชุมชนที่เรียกว่า พ่อค้า แม่ค้า แบรนด์ท้องถิ่น เป็นโครงการรัฐ แต่จ้างออแกไนเซอร์เป็นผู้จัด และเชิญผมที่จริงแล้วกำหนดการบรรยายของผมมีเวลาประมาณ 2 ชั่วโมงครึ่ง แต่เนื่องจาก “พิธีเปิด” อันยาวนาน ต้องเชิญท่านต่าง ๆ ขึ้นเวทีมาพูดจนครบถ้วน จบแล้วถ่ายรูป เข้าใจได้ว่าท่านเหล่านั้นย่อมต้องมีภารกิจต่อ สุดท้ายผมเหลือเวลาบรรยายเพียงชั่วโมงกว่า เนื้อหาสาระที่เตรียมไปจึงต้องรวบรัดตัดจบให้ได้ เพราะบ่ายมีเรื่องอื่น ทำให้ผู้เข้ามาฟังบรรยาย ที่หวังจะมาเอาความรู้เหล่านั้นจึงเข้ามารุมขอคำปรึกษาหลังจากลงเวที ผมต้องอยู่ต่ออีกเกือบ 2 ชั่วโมง ซึ่งเต็มใจที่จะแบ่งปัน ให้ความรู้เขาเหล่านั้นอยู่แล้ว เพียงแต่การพูดกับคนทีละคนสองคนมันก็เลยช้า คงจะดีกว่าหากเวลาเนื้อหาสาระไม่ถูกเบียดบังไปกับพิธีเปิด เพราะจุดประสงค์งานนี้คือพื้นที่ให้ความรู้ประชาชน แต่หากท่านอ่านก็คงเข้าใจว่าเพราะอะไร

ส่วนหนึ่งนั้นใช่ว่าจะเกี่ยวแต่กับโครงการภาครัฐ ในหลาย ๆ พิธี ก็เพียงเพราะการผูกติดกับความเชื่อเรื่อง ฤกษ์ ยาม ไปกระทั่งการสร้างความภาคภูมิใจผิด ๆ

คนไทยลืมง่าย จึงไม่ได้จำว่าในตอนนั้นมันคือ พิธีเปิดความล้มเหลว

บางคนเปิดร้าน เปิดธุรกิจ มีพิธีเปิดใหญ่โต ทำประหนึ่งว่านี่เป็นความสำเร็จ เหมือนที่บอกไป พิธีเปิดแบบภาคเอกชนมี

ประโยชน์แง่ประชาสัมพันธ์หรือการตลาดก็จริง แต่หากทำบนความรู้สึกว่า ดีใจ ภูมิใจ สำเร็จที่ได้เปิดนั้น ดูมันเป็นเรื่องที่ประมาท และอันตราย เพราะจริง ๆ แล้วยังมีอีกหลายอย่างที่ต้องทำ หรือพูดแง่ร้ายคือ แท้แล้วเราเพิ่งได้ก้าวขาลงมาเสี่ยงเองนะ (ยังห่างไกลความสำเร็จ ภูมิใจนัก)

บางอย่างที่อาจไม่ใช่พิธีเปิดโดยตรง แต่เกี่ยวกับฤกษ์ ยาม ประเพณี มุมหนึ่งก็เข้าใจได้ แต่ในมุมกลับ ดังเช่น การแต่งงาน โดยอย่างยิ่งบนแนวคิดที่ว่า นี่เป็นการเปิดตัวว่าเขาคู่นี้จะ “เริ่มต้นอยู่ด้วยกัน” มิใช่อยู่ก่อนแต่ง แต่ความเป็นจริงสิ่งที่ยากที่สุดของชีวิตคู่คือการใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันให้ได้ เพราะหลังจากนี้ไปอาจต้องปรับอะไรกันอีกมากมายหลังพ้นช่วงข้าวใหม่ ปลามัน

หรือการขึ้นบ้านใหม่ ที่สมัยนี้คือเราเริ่มมีหนี้สินระยะยาว 20-40 ปี เราก็ยังคงจัดพิธีที่เชื่อว่าเอาฤกษ์ชัยในการเข้าอยู่ แบบไม่รู้จะผ่อนรอดไหม เพราะแค่ 20 ปีนี้ไม่ง่ายเลย มีอะไรเกิดขึ้นได้มากมาย

จากที่ยกตัวอย่างมา หลายสิ่งหลายอย่างที่มีพิธีเปิด หรือพิธีการในวันเริ่มต้น จึงดูเป็นค่านิยมที่ไม่จำเป็นเพราะยังไม่รู้อนาคตจะไปได้แค่ไหน หรืออาจเป็นเพราะคนไทยลืมง่าย จึงไม่ได้จำว่าในตอนนั้นมันคือ พิธีเปิดความล้มเหลว

หมายเหตุนิดหนึ่งว่า บางพิธี บางงาน อย่างงานแต่ง งานขึ้นบ้านใหม่ ส่วนหนึ่งก็จงใจทำเป็นงาน “ระดมทุน” เก็บซองให้คุ้มกำไรในการจัดงาน บางคนก็เต็มใจใส่ (คืน) บางทีก็กลายเป็นภาระคนถูกเชิญ ซึ่งที่จริงถ้ามองแง่ว่าเอาฤกษ์ เอาชัย ก็ไม่ควรไปเบียดเบียนใครแต่แรกว่าไหม?

พิธีที่น่าจะมี

หากจะว่าไปแล้ว “พิธีการ” บางอย่าง คงมีค่ามีความหมายมาก ๆ หากเป็นพิธีที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ หรือสิ่งที่สะท้อนประโยชน์ ดังเช่น..

พิธีขึ้นบ้านใหม่ เปลี่ยนเป็น **พิธีรับบ้านเรา** คือ หลังจากผ่อนบ้านหมดจนโอนเป็นของเราโดยสมบูรณ์ ทำบุญเลี้ยงพระเฉลิมฉลองความเป็นเจ้าของบ้าน (ที่แท้จริงเสียที) เช่นนี้ อย่าว่าแต่เจ้าของบ้านเลย คนที่ทัศนคติดี ๆ ไม่มีอคติอิจฉาก็ยังรู้สึกว่าน่าร่วมยินดีด้วยในความสำเร็จตรงนี้ เพราะรับรู้ได้ดีนี่คือการฝ่าฟันที่ยาวนาน หรือในกรณีคล้ายกันก็ เจิมรถ ไหว้รถ ตอนผ่อนหมดแล้วก็ดูไม่เลว ถ้าไม่เช่นนั้นไปรีไฟแนนซ์เมื่อไร อย่าลืมเจิมใหม่ด้วยล่ะ

พิธีเปิดร้าน เปลี่ยนเป็น พิธีฉลองครบรอบกิจการ 3 ปี หรือพิธีฉลองยอดขาย ขายได้แล้ว 1 แสน, 1 ล้านชิ้น หรือ ลูกค้า 1 หมื่นราย อะไรก็ว่ากันไป นี่คงเป็นวันที่เรารู้สึกชื่นใจ และอาจได้แง่ทางการตลาดมากกว่าพิธีเปิดด้วยซ้ำ

พิธีแต่งงาน ที่ไม่ได้บอกว่าผิดอะไร แต่ส่วนตัวก็มองว่าน่าจะสำคัญกว่าถ้าเป็นพิธีครบรอบ 7 ปี จากวันที่อยู่ร่วมกัน หรือ 10 ปี 20 ปี ดูดี และมีค่ามากหากย้อนมองไป (ฉันทนไอ้นี่, ยัยนี่มาได้ขนาดนี้ทีเดียว)

ในโครงการรัฐ ก็ทำได้ (แต่คงไม่มีใครทำ) เช่น แทนที่จะเป็นพิธีเปิดใช้ถนนควรมีพิธีฉลองอายุการใช้งานโดยไม่ผ่านการ แปะซ่อม รื้อ ที่หากมีพิธีนี้ได้จริง คงสร้างค่านิยมใหม่ ๆ ที่ประชาชนคนไทยคงจะชื่นชม เห็นด้วยไหม?

หรือพิธีปลูกป่า ที่แทบไม่เคยได้ป่า ควรเรียกแค่ว่า**วันปลูกต้นไม้** แล้วให้มี**พิธีเปิดป่าจริง ๆ** ในวันที่นักนิเวศวิทยา หรืออะไรทำนองนี้รับรองให้ได้ว่า พื้นที่บริเวณนั้น ๆ เป็นป่าแล้ว สมควรเรียกได้ว่าป่า เราก็ทำพิธีกันเลย ซึ่งจะมีทั้งสองพิธีก็ดีนะ คือวันที่ปลูกใครมาเป็นประธาน เมื่อถึงวันที่เป็นป่า เชิญเขามาอีก มันก็คงน่าชื่นชมดีใจ แต่เพื่อให้เสมอกัน และเท่าเทียม ถ้ามันไม่เป็นป่าเราก็ควรมีงานว่า “พิธีปิดป่า” และเชิญท่านที่มาปลูก มาปิดด้วยว่าตรงนี้คงเป็นป่าไม่ได้แล้ว

พิธีเปิด ความล้มเหลว

ไม่มีใครชอบความล้มเหลว แต่ในคนสำเร็จ ทุกความล้มเหลวสอนอะไรบางอย่างได้เสมอ

มันคงเป็นเรื่องแปลกที่จะจัดพิธีฉลองความล้มเหลว แต่มุมหนึ่งก็ควรค่าไม่น้อยเลย การฉลองความผิดพลาด ฉลองวันปิดกิจการ ฉลองวันคืนบ้าน คืนรถ หรือฉลองวันหย่า (บางคนก็ฉลองจริง ๆ)

มันอาจมีประโยชน์คือให้คนอื่นได้เรียนรู้ ได้เห็นเป็นวิทยาทาน ว่าวันข้างหน้าหากทำอะไรอย่าได้หลงผิดเหมือนเรา ยิ่งถ้าเป็นงานบุญ ก็น่าจะเป็นบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ ในการนำเสนอบทเรียน ข้อคิด ข้อผิดพลาด ในงานพิธีนั้น

สุดท้าย อาจดูเป็นเรื่องกล่าวเล่น ๆ ที่จะจัดงานพิธีเปิดความล้มเหลว แต่หากคิดให้ดี หากเป็นพิธีปิด พิธีอำลา ที่อาจไม่ใช่พิธีจริงจังอะไร เช่นในวันที่เลิกกิจการ, ทีมงานแยกย้าย, ล้มโครงการ ถ้าเป็นไปได้เราจัดขึ้นมาบนบรรยากาศส่วนตัว สิ่งเหล่านั้นมีค่าควรจำ มีประโยชน์ เพราะมีประสบการณ์ แม้มันจะล้มเหลว แต่มันมีความรู้สึกดี ๆ อยู่เช่นกัน เราอาจได้เห็นคุณค่าในช่วงที่ผ่านมา ต่างกับพิธีเปิดต่าง ๆ นา ๆ ที่คนมาจริง ๆ ก็มิได้เห็นค่า เห็นความสำคัญเว้นแต่ผู้ที่ได้กำไรจากพิธีเปิดนั้น เท่านั้นเอง TPA news